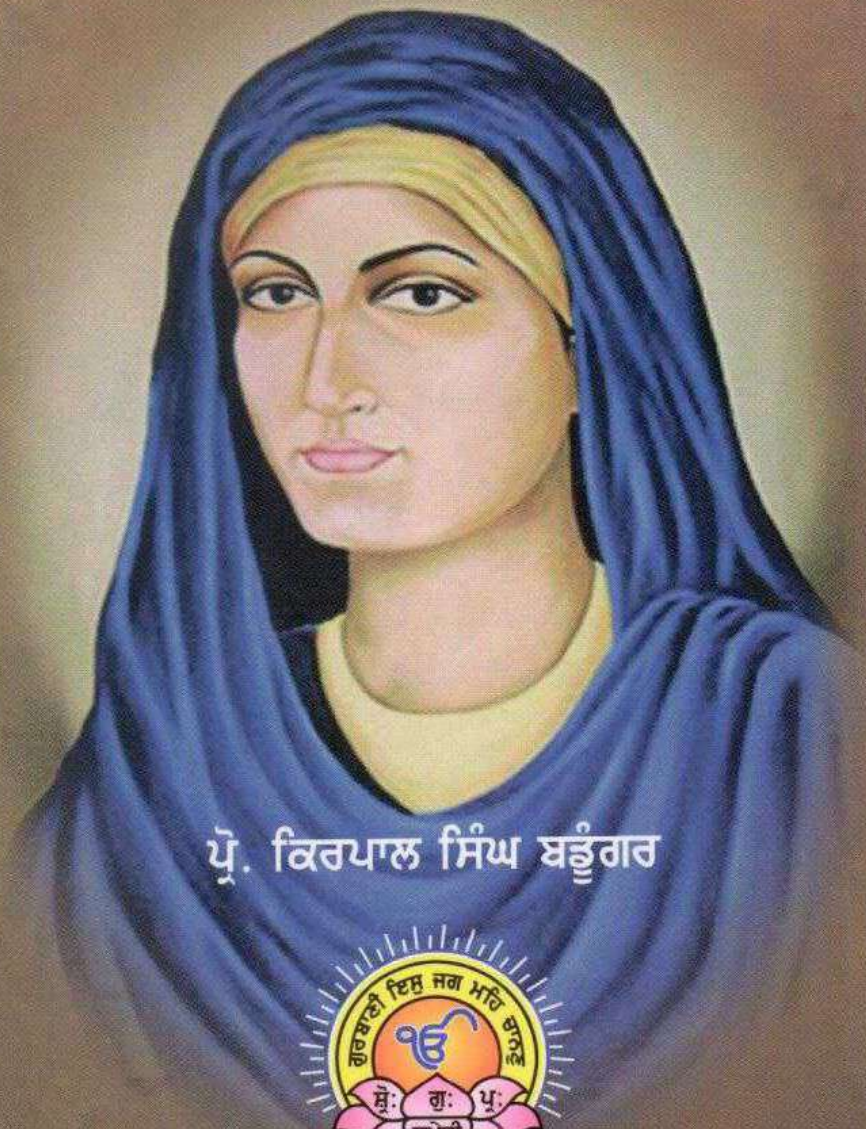

ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਲਿਬਾਸ

ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੰਗਰ

ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ
(ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ)
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ।

ਭੋਟਾ ਰਹਿਤ

ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਲਿਬਾਸ

ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸਣ ਤੇ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਸਮਾਜ ਦਾ ਰਿਣੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਚੰਗੇਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇ। ਸਮਾਜ ਦਾ ਅਧਾਰ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੇਮੁਹਾਰਾ ਅਜ਼ਾਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਦੁਰਾਚਾਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਡਰ ਤੇ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸਿਖਰ ਉਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਉਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ:-

ਸਰਮੁ ਧਰਮੁ ਦੁਇ ਛਪਿ ਖਲੋਏ
ਕੂੜੁ ਫਿਰੈ ਪਰਧਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ॥

(ਪੰਨਾ ੨੨੨)

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਹਮਲਾਵਰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਕੇ ਜਾਂ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਿਸੇ ਇਲਾਕੇ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਅਤੇ

ਕੁੱਟਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਬੇ ਇਜ਼ਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਅਤੇ ਲੱਚਰਤਾ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵੱਧ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸਮਝੋ ਕਿ ਸਮਾਜ ਨਿਘਾਰ ਅਤੇ ਪਤਨ ਦੇ ਰਾਹ ਚੱਲ ਪਿਆ ਹੈ।

ਅਜੋਕੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਬੂਲਣਾ ਲਗਭਗ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਜਿਥੇ ਖੁਲ੍ਹਦਿਲੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਵਧਿਆ ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਅਤੇ ਲੱਚਰਤਾ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਈਆਂ। ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੀਆਂ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਰਮ-ਹਯਾ ਨੇ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਨਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਕੜ ਰਹੀ। ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅੱਗ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਮ-ਹਯਾ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੁਨੀਆ

ਦੇ ਹਰ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਖੁੰਭਾਂ ਵਾਂਗ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਚੰਗੇ-ਮਾੜੇ ਗਾਇਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਔਖੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਗਾਇਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਚੈਨਲਾਂ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਨਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨਾਲ। ਮੁੰਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੱਚਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਥਹੁ-ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਇਲਾਕੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਇੰਨੇ ਘੱਟ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੇਖਣ 'ਤੇ ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਲੋਕ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇੰਨੇ ਘੱਟ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਆਮ ਜਨਜੀਵਨ ਉਤੇ ਅਸਰ ਪੈਣਾ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਤੁਰਨ ਨੂੰ ਉਤਾਵਲੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਲਾਰਵਾਦੀ ਪਰਵਿਰਤੀਆਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਲੱਚਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਵੱਲ ਮੋੜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਮੂਹ ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ ਚਰਚਾ ਛਿੜਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ ਉਤੇ ਕਿਹੜੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਨਣ ਉਤੇ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਨਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇ। ਗੁਰਮਤਿ ਇਕ ਸਹਿਜ ਮਾਰਗ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਵਸਤਰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਨੰਗੇ ਫਿਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮਹੱਤਵ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਨਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਭੇਖ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦਾ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਆਮ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਖਾਣਾ ਪਹਿਨਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਨਣਾ ਹੀ ਪਰਵਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤੰਗੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਣ :

ਨਗਨ ਫਿਰਤ ਜੋ ਪਾਈਐ ਜੋਗੁ॥
ਬਨ ਕਾ ਮਿਰਗੁ ਮੁਕਤਿ ਸਭੁ ਹੋਗੁ॥

(ਪੰਨਾ ੩੨੪)

ਹਾਥ ਕਮੰਡਲੁ ਕਾਪੜੀਆ ਮਨਿ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਉਪਜੀ ਭਾਰੀ॥
ਇਸੜੀ ਤਜਿ ਕਰਿ ਕਾਮਿ ਵਿਆਪਿਆ
ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ਪਰ ਨਾਰੀ॥

(ਪੰਨਾ ੧੦੧੩)

ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਪੈਨਣੁ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ॥
ਜਿਤੁ ਪੈਧੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ॥

(ਪੰਨਾ ੧੬)

ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਨਣਾ ਇੱਜ਼ਤ ਮਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਨੰਗੇ ਹੋਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੰਦਹਾਲੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪਹਿਨਣਾ ਵੀ ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਦਾ ਆਦਰ ਮਾਣ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਦੇ ਨੰਗੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਤੇ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਨਾਮ ਦੇ ਪਹਿਨਣ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਫੋਕੇ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀਆਂ ਪੋਸ਼ਾਕਾਂ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ :

ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹਮਾਰਾ ਪੈਨਣੁ ਜਿਤੁ ਫਿਰਿ ਨੰਗੇ ਨ ਹੋਵਹ,
ਹੋਰ ਪੈਨਣ ਕੀ ਹਮਾਰੀ ਸਰਧ ਗਈ॥

(ਪੰਨਾ ੫੯੩)

ਸੋ ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰ ਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਸ ਤੋਂ ਸੀਲ ਸੰਜਮ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਰੋਲ ਸਮਾਜ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਮਾਜ ਲਈ ਉਸਾਰੂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

ਬਤੀਹ ਸੁਲਖਣੀ ਸਚੁ ਸੰਤਤਿ ਪੂਤ॥

ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸੁਘੜ ਸਰੂਪ॥

ਇਛ ਪੂਰੇ ਮਨ ਕੰਤ ਸੁਆਮੀ॥

ਸਗਲ ਸੰਤੋਖੀ ਦੇਰ ਜੇਠਾਨੀ॥

ਸਭ ਪਰਵਾਰੈ ਮਾਹਿ ਸਰੇਸਟ॥

ਮਤੀ ਦੇਵੀ ਦੇਵਰ ਜੇਸਟ॥

ਧੰਨੁ ਸੁ ਗ੍ਰਿਹੁ ਜਿਤੁ ਪ੍ਰਗਟੀ ਆਇ॥

ਜਨ ਨਾਨਕ ਸੁਖੇ ਸੁਖਿ ਵਿਹਾਇ॥

(ਆਸਾ ਮ. ੫, ਪੰਨਾ ੩੭੧)

ਇਸਤਰੀ ਮਰਦ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਦਰਤੀ ਖਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਫਤਿਹ ਪਾਈ ਹੋਵੇ। ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਵਿਚ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਬਹੁਤ ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਪਰਦੇ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ ਅੰਗ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਦਾ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੋਖੀ ਵਾਲੇ ਲਿਬਾਸ ਦਾ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ। ਸੰਗਤ

ਦਾ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦੋਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਮਾਇ ਭੈਣ ਜੋ ਆਵੈ ਸੰਗਤਿ।
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬੁਰੀ ਦੇਖੈ ਤਿਸ ਪੰਗਤਿ ॥
 ਸਿਖ ਹੋਇ ਜੋ ਕਰੇ ਕਰੋਧ।
 ਕੰਨਿਆ ਮੂਲ ਨ ਦੇਵੈ ਸੋਧ ॥
 ਧੀਅ ਭੈਣ ਕਾ ਪੈਸਾ ਖਾਇ।
 ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਧੱਕੇ ਯਮ ਲਾਇ ॥

(ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ)

ਸੰਗਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਲਿਬਾਸ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਸਮਾਜ ਦਾ ਥੰਮ੍ਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸੇਧ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਮਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਸਾਦਗੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਲੈਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖ ਕੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਲਿਬਾਸ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਅਤੇ ਚਟਕ ਮਟਕ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਝੁਕ ਕੇ ਮੱਥਾ ਵੀ ਟੇਕਿਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੋਬਨ ਮਤੀ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ:

ਉਤੰਗੀ ਪੈਓਹਰੀ ਗਹਿਰੀ ਗੰਭੀਰੀ ॥
 ਸਸੁਤਿ ਸੂਹੀਆ ਕਿਵ ਕਰੀ ਨਿਵਣੁ ਨ ਜਾਇ ਥਣੀ ॥
 ਗਚੁ ਜਿ ਲਗਾ ਗਿੜਵੜੀ ਸਖੀਏ ਧਉਲਹਰੀ ॥
 ਸੋ ਭੀ ਢਹਦੇ ਡਿਠੁ ਮੈ ਮੁੰਧ ਨ ਗਰਬੁ ਥਣੀ ॥

(ਪੰਨਾ ੧੪੧੦)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਖ ਨੂੰ, ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ

ਹੈ। ਗ੍ਰਿਹਸਥ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੇ। ਏ ਕਾ ਨਾਰੀ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਜਤੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਰਦ ਨੇ ਪਰਾਈਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ, ਧੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਕਰਕੇ ਜਾਣਨਾ ਹੈ :

ਹਰਿ ਪਹਿਲੜੀ ਲਾਵ ਪਰਵਿਰਤੀ
ਕਰਮ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥
ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵੇਦ ਧਰਮੁ ਦ੍ਰਿੜਹੁ
ਪਾਪ ਤਜਾਇਆ ਬਲਿ ਰਾਮ ਜੀਉ॥

(ਸੂਹੀ ਮ: ੪, ਪੰਨਾ ੭੭੩)

ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ ਹੋਇ ਪਰ ਨਾਰੀ ਧੀ ਭੈਣ ਵਖਾਣੈ।

(ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦੇਣੀ ਭੁੱਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਦੁਰਾਚਾਰ ਫੈਲਣ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਉਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੋਵੇ। ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਖਾਣ ਪਹਿਨਣ ਨੂੰ ਵੀ ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਪੰਜ ਕਕਾਰੀ ਰਹਿਤ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਵੀ ਇਸ ਰਹਿਤ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਲਵਾਰ ਕਮੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਸਰਵ ਪਰਵਾਨਤ ਲਿਬਾਸ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਬਣਤਰ ਦੇ ਪੱਖੋਂ, ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਪੱਖੋਂ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਢੁਕਵਾਂ ਲਿਬਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਟਾਕਰੇ 'ਤੇ ਪੱਛਮ ਦੀ ਅੰਧਾਧੁੰਦ ਨਕਲ ਕਰਕੇ

ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਨਾਂ ਅਤੇ ਸਕਰਟਾਂ ਆਦਿ ਪਹਿਨਣ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ, ਪਤਿਤਪੁਣੇ, ਮਾਦਾ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਨੰਗੇਜ ਵਾਂਗ ਬੇਲੋੜੀ ਫੈਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸਤੀ ਵੀ ਇਕ ਬੁਰਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

...